

Open taal

Ondersteuning voor Groene én Witte spelling

De beste spelchecker voor de Nederlandse taal is zo openbaar als de taal zelf. Echt openbaar, dat zijn eigenlijk alleen de woordenlijsten van Opentaal.org. Vrijwilligers hebben de lijsten zo goed als af. Het publiceren is niet langer een monopolie.

Gijs Hillenius

De nieuwste spelling, geïntroduceerd in 2005 door de Nederlandse Taalunie, is sinds 1 augustus officieel. Het is de derde keer dat de NTU de spellingsregels voor ambtenaren en officiële instanties wijzigt. De eerste twee keer, in 1954 en 1995, had de staatsdrukkerij SDU het alleenrecht op publicatie. Dit monopolie loopt op zijn eind. De Nederlandse Taalunie verlengde voor het laatst in 1995 het contract met de in 1988 verzelfstandigde uitgever, stelt de NTU-woordvoerder. "We willen meer openheid. Daarom publiceren wij de woordenlijst ook via internet, zodat niemand kosten hoeft te maken." Afgezien van de website 'Woordenlijst.org' zijn er dit jaar voor het eerst ook verschillende naslagwerken te koop. Daaronder het van oudsher bekende Groene Boekje, uitgegeven door de SDU. Vijf euro goedkoper is het naslagwerk van Uitgeverij Het Spectrum. Beide boeken vallen echter onder het auteursrecht. Overnemen voor een open source-woordenlijst is uit den boze.

Oogstprogramma

Gelukkig kan iedereen die dat wil een woordenlijst gratis laten nakijken en goedkeuren door het INL, het Instituut voor Nederlandse Lexicologie, een stichting in Leiden. Dat keurde tot nogtoe zo'n 25 lijsten goed. Halverwege augustus krijgt het INL de lijst van Opentaal. Dit wordt de woordenlijst die geschikt is voor veel of alle open source-spellingscheckers, van Aspell en Ispell tot OpenOffice en Koffice. Hoelang de keuring duurt, dat weet Simon Brouwer, één van de initiatiefnemers, niet precies. "Een paar weken, waarschijnlijk." De lijst wordt onder meer gemaakt door een woordenoogstprogramma, geschreven door een van de vrijwilligers van Opentaal. Dat programma haalt op ver-

schillende Nederlandse websites woorden op en vergelijkt deze met de internetwoordenlijst van de NTU. Verschillen moeten per stuk bekeken worden, en dat kost tijd. Brouwer: "We kunnen de lijst opslaan als platte tekst en laten nakijken door een elders gekochte spelchecker. Dat doen we niet, we willen zelfs de schijn van plagiaat vermijden."

Opentaal levert straks geen spellingchecker. Wel wordt de lijst zo opgeslagen dat deze door de meeste andere applicaties is toe te passen. Verschillende open source-organisaties volgen Opentaal. Zo werkt onder meer Bart Knubben mee, die tot voor kort werkte bij Ososs, een project waarmee de overheid in eigen kring de inzet van open source-software stimuleert. "De Nederlandse taal moet in ons land de meest open standaard zijn", verklaart Knubben zijn inzet: "Het Groene boekje mag weliswaar niet gekopieerd worden, maar de NTU wil gelukkig wél op allerlei manieren meewerken."

Knubben bracht Opentaal in contact met de NTG, de Nederlandstalige Texgebruikersgroep. De NTG is de auteur van de voorganger van een open source-spellingswoordenlijst. Deze is samengesteld in 1996, met als aanleiding de toenmalige spellingshervorming. NTG-voorzitter Hans Hagen: "Die lijst stelden wij samen door verschillende op internet circulerende lijsten te combineren. We omzeilden daarmee weer de rechten op een lijst van een Nijmeegs universitair instituut, Celex."

Groen en wit

Zodra de nieuwe lijst klaar is, begint Opentaal aan een variant voor de zogenoemde Witte spelling, waarmee onder meer dagbladen Trouw, Volkskrant, het tijdschrift Elsevier en de nieuwswebsites van Planet Internet zich verzetten tegen de

door de NTU opgelegde spellingswijze. Deze media stellen dat de NTU een aantal onlogische regels invoert. Hun irritatie geldt bijvoorbeeld het verschillend spellen van cao-overleg en VUT-premie, en de regels voor de tussen-n.

Opentaal levert straks gewoon allebei de lijsten, vertelt Brouwer. "De gebruiker krijgt de keuze." Brouwer zocht al contact met de organisaties achter De Witte Spelling. Tot afspraken kwam het nog niet. Eén van de medewerkers van Onze Taal, Wouter van Wingerden, herinnert zich wel Brouwers' emailtje. "We zijn nogal druk met ons eigen boekje. Hoe dat straks met de rechten zit van die lijst, weet ik niet precies. Daarover willen we graag met Opentaal overleggen." Het auteursrecht op de woordenlijst heeft zijn langste tijd gehad. Dat geldt niet voor de software die met de lijst samenwerkt. Verschillende uitgevers, waaronder SDU en Het Spectrum, verkopen computerprogramma's die met de openbare woordenlijsten samenwerkt. Deze draaien alleen op computers met het Microsoft Windows-besturingssysteem. Dat geldt ook voor de Witte variant, die eveneens door Het Spectrum wordt uitgegeven. Dankzij Opentaal is ook die auteursrechtelijke wanboel te vermijden.

